

**ЗДОБУВАЧ І ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗВО:
СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ**

Бунчук Оксана Володимирівна

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Михальчук Микола Вікторович

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Завгородній Микола Валерійович

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Радикальні перетворення (політичні, економічні, соціальні) та глобальна інформатизація суспільства (мережа Інтернету, віртуальне спілкування, дистанційні технології), що пройшли в нашій країні за останні десятиліття, не могли не позначитися на світогляді українських здобувачів, їх культурі. Протягом короткого періоду часу в суспільстві спостерігався спочатку спад інтересу до освіти, а потім підвищений інтерес до неї, але, на жаль, це не достатньо сприяло підвищенню загальної культури молоді. В освітній політиці нашої держави неодноразово наголошувалось на важливості формування особистісної культури та вмінь активно адаптуватися до соціального середовища, що дозволяє досягти високих результатів у всіх сферах життя: чим освіченіша людина, чим вищий рівень її культури, тим вона вільніша у судженнях, тим вона стійкіша у своїх позиціях. А це означає, що важливою проблемою освіти залишається формування культури особистості сучасних здобувачів освіти.

Аналіз практичної діяльності зі здобувачами показує, що вони недооцінюють значення та роль культури. Тому ми переконані, що важливим напрямом у вивченні структури соціалізації стає формування

загальної культури здобувачів в освітньому просторі закладу вищої освіти. Оптимізація загальної культури студентів виявляється необхідною умовою вдосконалення освітнього процесу відповідно до вимог вищої школи. У цьому випадку ЗВО може стати не лише центром підготовки фахівців, що є важливим аспектом його діяльності, але і широким культурно-освітнім та культурно-моральним простором, де переважають гуманістичні цінності, в центрі яких – особистість здобувача вищої освіти.

Вища освіта ХХІ століття більш ніж будь-коли покликана формувати особистість із високою культурою, гуманістичними поглядами, творця, який усвідомив сенс морально-етичних відносин та відповідальності за них як важливих норм співіснування в єдиному та цілісному світі. Закон України «Про вищу освіту», прийнятий Верховною Радою України 1 липня 2014 року, застосовуючи результативний підхід, трактує вищу освіту як «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти [2]. На сьогодні є одностайним сприйняття вищої освіти як «процесу і результату поєднання навчання та професійної підготовки». Завдання, які вирішує вища освіта, є складними та багатоглядними. Зокрема, вона передбачає «на основі ознайомлення з найновішими досягненнями наук і практики засвоєння такої великої кількості систематизованих знань, умінь і навичок фахової діяльності, що це забезпечує особі з вищою освітою спроможність самостійно і відповідально виконувати службові чи виробничі функції, творчо використовуючи і розвиваючи досягнення науки, техніки і культури», «містить розвиток особистості студента, його інтелектуальних та моральних якостей», «потреб та навичок подальшого самовдосконалення та безперервної освіти» [3].

Освітнє середовище закладу вищої освіти, на думку Братко М. В., багатосуб'єктне та багатопредметне системне утворення, що має можливості цілеспрямовано впливати на професійно-особистісний розвиток майбутнього фахівця, забезпечуючи його готовність до професійної діяльності та/або продовження навчання, успішного виконання соціальних ролей та самореалізації у процесі життєдіяльності [1, с. 15].

Ми погоджуємось з думкою науковця Братко М. В., адже сприятливе освітнє середовище створює можливість для творчої діяльності, індивідуальної траєкторії розвитку здобувача як основного суб'єкта освітнього процесу. Для здійснення гуманізації освіти в українських

ЗВО необхідно, на думку вчених та практиків, вирішити ряд стратегічних завдань, одним з яких є створення гуманного середовища як неодмінної умови ефективного функціонування закладу вищої освіти. Для цього потрібне комплексне вирішення взаємопов'язаних проблем: реалізація на високому рівні освітнього процесу; організація дозвілля та відпочинку, художньої та науково-технічної творчості; розвитку фізичного виховання та спорту; формування здорового способу життя. Найважливішими напрямками формування освітнього середовища є також створення комфортного соціально-психологічного клімату, атмосфери довіри та творчості, реалізації ідеї педагогіки співробітництва та гуманізму.

Безсумнівним аргументом є те, що велика роль у цьому процесі належить особистості викладача, який виступає основним суб'єктом комунікативного механізму «викладач-здобувач». Педагогічне спілкування, засноване на взаємодії систем «викладач-студент» та «викладач-студентський колектив», потребує особливої культури спілкування та сприятливого психологічного клімату. Комунікативні міжособистісні стосунки всередині цих систем більш ніж будь-де повинні мати гуманістичний характер, бо ця сфера діяльності вимагає не просто спілкування, а й знання особливостей розвитку особистості, її потреб, інтересів, мотивацій, а також взаємної психологічної симпатії здобувача та викладача.

Таким чином, освітнє середовище ЗВО спрямоване на задоволення потреб та інтересів особистості відповідно до загальнолюдських та національних цінностей. Освітнє середовище при цьому виступає як сукупність елементів, які впливають на процес гуманної освіти та характеризуються гуманістичною спрямованістю, включаючи матеріальний та духовний компоненти соціокультурної сфери закладу вищої освіти.

Література

1. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. Вип. 1-2. С. 11-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rprp_2015_1-2_4
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний редактор В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.